

De Theatercollectie in 2019 – een terugblik

1. Inleiding

Het Theater Instituut Nederland (van de Stichting TIN) is per 1 januari 2013 gesloten als gevolg van de stopzetting van de subsidiëring per die datum door het Rijk (onderdeel van de bezuiniging op Cultuur door het kabinet Rutte I).

De mediatheekcollectie (boeken en teksten van ná 1945 en gedrukte bladmuziek) van de Stichting is per die datum in eigendom overgegaan naar de UvA en ondergebracht bij de Universiteitsbibliotheek.

De Erfgoed collectie is eigendom gebleven van de Stichting (nu TiN geheten: Theater in Nederland), maar wegens gebrek aan middelen middels een zgn Beheersovereenkomst per diezelfde datum in bruikleen gegeven aan de UvA en ondergebracht bij Bijzondere Collecties van de UvA. Inmiddels is Bijzondere Collecties samengevoegd met het Allard Pierson Museum die verder zijn gegaan onder de naam Allard Pierson; de TiN Erfgoedcollectie wordt nu extern gecommuniceerd als de Theatercollectie van het Allard Pierson.

De Theatercollectie, bestaande uit boeken en teksten van voor 1945, kostuums en kostuumontwerpen, licht- en decorontwerpen, maquettes, affiches, schilderijen, foto's, beelden etc, is opgeslagen in het boekendepot van de UvA in Amsterdam–Zuid Oost, het IWO. De belangrijkste documentatiebron van de collectie, de Productiedatabase en de indertijd door de Stichting ontwikkelde Theaterencyclopedie worden in de beheersovereenkomst expliciet gerekend bij de bruikleen.

Drie voormalige medewerkers van de Stichting zijn in 2013 in dienst gekomen van de Universiteit: Hans van Keulen is benoemd als conservator/teamleider, Gonneke Janssen als Informatiespecialist, en Peter Odding als Collectiebeheerder.

Meer geld beschikbaar voor de Theatercollectie in 2019 en 2020.

Tot vreugde van alle betrokkenen heeft de jarenlange lobby van het bestuur van de Stichting Theater in Nederland en van de directie van Allard Pierson er toe geleid dat er aandacht kwam voor de Theatercollectie in de politiek. Zo werd bij de behandeling van de begroting van Cultuur 2019 een motie aangenomen ingediend door Vera Bergkamp (D'66) en Lodewijk Asscher (PvdA).

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de collecties van het Theater Instituut Nederland, Muziek Centrum Nederland en het Nederlands Archief Grafisch Ontwerpers in 2013 zijn ondergebracht bij de Universiteit van Amsterdam (Bijzondere Collecties) maar zonder structurele financiering;

van mening dat het toegankelijk houden van collecties uit het verleden van belang is voor regisseurs, acteurs, componisten, musici, dansers en vormgevers van de toekomst, omdat deze kunnen dienen als inspiratiebron, en als basis voor reflectie en deskundigheidsbevordering;

verzoekt de regering om, samen met betrokkenen te bezien wat er op de korte termijn nodig is om de huidige collectie in stand te houden met de intentie om tot 2021 een tijdelijke oplossing te vinden;

verzoekt de regering tevens, de Raad voor Cultuur om advies te vragen om voor de lange termijn de functie van behoud, beheer en toegankelijk maken van de collecties een plek te geven in de basisinfrastructuur (periode 2021–2024), en gaat over tot de orde van de dag.
Bergkamp Asscher

Op 15 april 2019 was minister Ingrid van Engelshoven in het depot in Amsterdam Zuidoost om de theater- en muziekcollectie met eigen ogen te aanschouwen. Zij kreeg een rondleiding en sprak met een aantal mensen.

Bezoek minister van Engelshoven aan het depot. V.l.n.r. Hans van Keulen, Ingrid van Engelshoven en Wim Hupperetz. Foto: Monique Kooijmans.

Het resultaat is dat de Theatercollectie voor 2019 en 2020 tijdelijk extra geld ontvangt en dat er daarna een beroep gedaan kan worden op de Basis Infra Structuur. De extra middelen worden besteed aan achterstanden die de laatste vijf jaar zijn ontstaan en om sommige activiteiten te intensiveren.

Hiervoor zijn vanaf half september vier nieuwe medewerkers aangetrokken: Milco Feijenbuik als nieuwe hoofdredacteur van de Theaterencyclopedie en twee nieuwe informatiespecialisten die bezoekers kunnen helpen met zoeken en vinden: Manon Schooneman voor theater en Liselotte Salters voor muziek. Het collectiebeheer wordt versterkt Julia Hartendorp. Het team uitvoerende kunsten is daarmee aanzienlijk uitgebreid en verjongd.

Zie ook <https://tin.nl/theater-en-muziek-team-compleet/>

Aanvraag Basis Infrastructuur 2021-2024

In 2019 werd de aanvraag voor de Basis Infrastructuur 2021-2024 voorbereid. Er werd door OCW voor de verweesde collecties een apart artikel gemaakt in de Regeling op het Specifiek Cultuurbeleid, namelijk artikel 3.27; Beheer, behoud en ontsluiting sectorcollecties podiumkunsten en vormgeving.

De minister kan subsidie verstrekken aan ten hoogste één instelling ten behoeve van het beheer, behoud en de ontsluiting van sectorcollecties op het terrein van de podiumkunsten en de vormgeving, indien:

de minister daarvoor in het verleden subsidie heeft verstrekt; en
nadien voor een vergelijkbaar doeleinde niet door andere bestuursorganen financiële middelen beschikbaar zijn gesteld.

Voor bepaalde sector taken werd artikel 3.28 in het leven geroepen: Netwerk- of platformfunctie sectorcollecties podiumkunsten

De minister kan subsidie verstrekken aan ten hoogste één instelling, indien de activiteiten van de instelling zijn gericht op het vervullen van twee netwerk- of platformfuncties voor sectorcollecties op het terrein van theater en dans onderscheidenlijk muziek, waarin:

a) bewustwording, deskundigheidsbevordering en kennisdeling over behoud en beheer, ontsluiting en netwerkvorming worden gestimuleerd; en

b) de sectorcollecties in samenwerking met een instelling als bedoeld in artikel 3.48 duurzaam digitaal verbonden en toegankelijk worden gemaakt volgens de uitgangspunten van de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed.

Deze aanvraag is het hele jaar 2019 voorbereid door twee kwartiermakers, betaald en aangesteld door TiN en Allard Pierson. Simon van den Berg is gevraagd om als kwartiermaker voor de theatercollectie de wensen voor sectorondersteuning op gebied van erfgoed, presentatie, reflectie en onderzoek te inventariseren en een plan te maken voor de aanvraag in de Basis Infrastructuur 2021-2024. Anton Kok is kwartiermaker voor de muziekcollecties.

Dit resulteerde in een aanvraag waarbij zeven verschillende organisaties één plan hebben ingediend. Beide aanvragen zijn met behulp van Berenschot eind januari 2020 bij het Ministerie ingediend.

2. Collectiebeheer

Werk aan de collectie

Achter de schermen wordt doorlopend aan de Theatercollectie gewerkt.

Het enorme archief van de Academie voor Theater en Dans (theaterschool Amsterdam) is geïnteriseerd en het Toneel gedeelte overgebracht naar het depot. In 2020 volgen de andere afdelingen. Dit betreft in totaal bijna 100 meter.

Stichting TiN heeft samen met Allard Pierson een aanvraag ingediend bij Dioraphte om een bijdrage in de verwerking van data in de premieredatabase. Deze aanvraag is gehonoreerd en sinds maart 2019 wordt er aan gewerkt door Manon Wittebol en Brenda Bernard. Er is begonnen met het verwerken van de data van muziek/opera programma's van vòòr 1940. Veel dezelfde programma's stonden verschillende keren in de database maar zonder première datum. Daardoor werden ze niet getoond in de Theaterencyclopedie. Bovendien gaf de database dus foutieve informatie. Dit zeer arbeidsintensieve project wordt eind 2020 afgerond.

In 2019 zijn in totaal 1364 nieuwe objecten, 29 nieuwe archieven, en 1468 nieuwe boeken/teksten /AV materiaal in de database beschreven.

De samenwerking met / het gebruik van de collectie vanuit de Universiteit van Amsterdam

Binnen de leerlijn 'Contact met de Collectie' deden BA-studenten in de periode februari-maart 2019 onder andere onderzoek naar negentiende-eeuws repertoire. Titels werden geput uit het project Onstage en uit de longlist van In reprise (inreprise.org). De onderzoekjes leverde veel interessante informatie op over de verbeelding van nationale identiteit en/of de verbeelding van de ander / het andere. In de periode april – mei werd er opnieuw onderzoek gedaan naar recenter repertoire.

In september-oktober verdiepten de deelnemers aan het vak 'Allemaal theater' zich in een aantal archieven van cabaretiers, revue- en circusartiesten en dergelijke. Een groot aantal persoonsarchieven werd ontsloten en gedetailleerd beschreven. Na aanvullend onderzoek kon een dertigtal biografieën van circus- en variétéartiesten aan de Theaterencyclopedie worden toegevoegd, maar ook bijvoorbeeld lemma's over vlooientheater en de negentiende-eeuwse

Frascati-schouwburg. (zie

https://theaterencycopedie.nl/wiki/Overzicht:_artikelen_Allemaal_Theater!_2019)

Het project Onstage – de reconstructie van het complete repertoire van de Amsterdamse Stadsschouwburg van 1638 tot 2020 – loopt nog steeds. De data tot en met de tweede wereldoorlog zijn intussen verzameld en staan klaar om verrijkt te worden. Volgende stap zal zijn de na-oorlogse periode waarvoor - her en der - al veel gedigitaliseerde informatie beschikbaar is, onder meer in de TiN-database.

Ook in 2019 maakten meerdere studenten in het kader van hun BA- of MA-scriptie, gebruik van de Theatercollectie bij Bijzondere Collecties UvA. Er werden onder meer scripties geschreven over het musicallandschap in Nederland en over Heerlijk duurt het langst (Annie MG Schmidt), over cabaretiers als Theo Maassen en Tineke Schouten en over het oeuvre van Ad de Bont. Maar ook over Aktie Tomaat en de persoonsarchieven van TiN zijn scripties geschreven (Lianne Nijmeijer, TIN plus TRACKS: De overlevingskansen van een persoonsarchief). De MA-scripties zijn opgenomen in de collectie van de UBA en via de betreffende catalogus raadpleegbaar.

Publicaties en andere activiteiten vanuit de UvA, waarvoor van de Theatercollectie gebruik gemaakt werd of die op de collectie betrekking hebben:

Dieleman, C., & Zangl, V. (2019). Challenging grand narratives: Performing canonical texts in Dutch TYA. Youth Theatre Journal. <https://doi.org/10.1080/08929092.2019.1582443>

Franzen, R. A. (2019). How do tomatoes sound, 1969-2019. Paper presented at International Association of Sound Archives ,

Franzen, R. A. (2019). Sounds in/ out of context: On Listening to debates in the early '70s Dutch theatre scene. Paper presented at Transformations of the Audible,

Verstraete, Pieter, 'Everybody is a critic. Hoe schrijf je én over muziek én over theater?' Theatermaker, mei 2019,

Zalm, R. van der (2019). Tot leven gewekte verbeelding: Couperus en het toneel. (Couperus Cahier; Vol. 17). Leiden: Louis Couperus Genootschap.

Toegang tot de collectie

De makkelijk vindbare en toegankelijke website www.tin.nl (in 2019 waren er 8060 unieke bezoekers) bevat informatie over de collectie en over het raadplegen ervan. De website leidt direct naar de online catalogus die toegang biedt tot de gehele collectie, zowel de collectie van de mediatheek, als de erfgoedcollectie. De website wordt bijgehouden door het team Theatercollectie AP.

Het raadplegen van de boeken, teksten en gedrukte bladmuziek

Al deze materialen kunnen online worden aangevraagd en worden ingezien in de Studiezaal van de Bijzondere Collecties op de Oude Turfmarkt, of in een andere bibliotheek van de UvA.

Deze aanvragen lopen goed; om hoeveel aanvragen het gaat is niet te zeggen, omdat het aantal aanvragen per vakgebied of collectie niet wordt bijgehouden.

Het raadplegen van de erfgoedcollectie in de depots in Amsterdam-Zuid Oost

Omdat het om kwetsbare materialen gaat, kan slechts een klein deel van de erfgoedcollectie in de Studiezaal aan de Oude Turfmarkt opgevraagd worden. In 2019 zijn daarvoor 70 (61 in 2018) aanvragen gedaan uit het depot. Het gaat daarbij om tijdschriften, foto's, recensies, personaliamappen, archieven, bijzondere uitgaven en handschriften, en productiemappen. De overige collectie-onderdelen moeten op afspraak in het depot in Zuid Oost worden ingezien. In 2019 kwamen 142 bezoekers naar het depot (in 2018 kwamen er 102 bezoekers).

Rondleidingen door het depot

In totaal zijn in 2019 12 rondleidingen door het depot gegeven: voor studenten Theaterwetenschappen van de UvA, voor studenten Media en Cultuurwetenschappen van de Universiteit Utrecht, voor studenten scenografie van de Hogeschool voor de Kunsten, voor UvA personeel, voor een delegatie van het ministerie van OCW en individuele rondleidingen.

De Theater Collectie Selectie van seizoen 2018-2019

Sinds 2003 worden uit het grote aantal producties in Nederland (variërend van 1100 tot 1600 premières per jaar) ongeveer 100 voorstellingen gekozen waar actief een affiche, een set foto's en een video van verzameld wordt voor de Theatercollectie.

Deze ongeveer 100 voorstellingen worden gekozen door een externe commissie van deskundigen. De Theater Collectie Selectie 2018-2019 werd eind 2019 vastgesteld. De selectie is gepubliceerd op de Theaterencyclopedie, zie:

https://theaterencyclopedie.nl/wiki/Theater_Collectie_Selectie_2018-2019

Aanwinsten

In 2019 zijn door schenkingen onder andere de volgende archieven en collecties toegevoegd aan de Theatercollectie:

- Pop, 'de filosoof', gemaakt door Harry van Tussenbroek.
- Portretfoto van Gertrud Leistikow door Hugo Erfurth, 1912
- 10 scripts van Jan Lemaire jr.
- De archieven van Janwillem van Vugt, Martin van Dijk, Cor Ruys, Cor van Rijn, Eric Alexander, Henni Orri en Theo Kling.

*Portret van Gerturd Leistikow door Hugo Erfurth, 1912.
In haar hand een masker van Hildo Krop.*

*De Filosoof. De enige pop die bewaard
is gebleven van Van Tussenbroek.*

Voortgang beschrijving Circuscollectie

In het Plan van Aanpak Circuscollecties dat in 2016 gemaakt werd, is vastgesteld hoe de Circuscollecties van Jaap Best (eigendom UvA) en die van TiN, waaronder die van Herman Linssen beschreven en ontdebeld kunnen worden, waarbij de beide collecties geïntegreerd worden. Bij elkaar gaat het om 3 grote collecties.

Centraal staat daarin het kaartsysteem van Herman Linssen, dat de toegang vormt tot zijn hele circuscollectie en tot de historische bronnen waarin hij informatie over circussen heeft aangetroffen. Het hele kaartsysteem wordt verkort ingevoerd in de zogenaamde "Circusdatabase", de kaartjes zelf

worden later gedigitaliseerd en gelinkt aan deze beschrijving zodat voor onderzoekers ook de bronnen online te vinden zullen zijn.

Met de hulp van Herman Linssen, die dagelijks de beschrijvingen van de Circuscollecties van Jaap Best en die van TiN aanvult en corrigeert, worden ook die collecties beter beschreven en op dezelfde manier gekoppeld aan deze "Circusdatabase".

In 2019 is de invoer van het kaartstelsel van Herman Linssen in de database (Adlib) afgerond. Alle kaarten van de drie kaartsystemen 1765-1882, 1883-1944, en 1945-2010 zijn nu ingevoerd met de juiste circusnaam, het land van herkomst van het circus, de jaren en seizoenen waarin het circus is aangetroffen in de bronnen, en de aanwezigheid van programmaboekjes, foto's of dia's, en overige documentatie zoals knipsels.

Ook zijn naamlijsten van de circussen gemaakt en gecorrigeerd door Linssen van alle circussen in die drie periode's, voor wie een overzicht wil hebben van alle circussen waarover enige informatie aanwezig is, in totaal zijn dit 5900 circussen wereldwijd.

Op initiatief van Herman Linssen zijn alle kaarten per letter gescand; dit was mogelijk omdat zijn eigen notarisarchief gedigitaliseerd werd waardoor een geavanceerde scanner in zijn voormalig notariskantoor stond en het gemakkelijk was om de kaartjes daar ook door de scanner te halen. In 2020 zal worden onderzocht of de kaarten gekoppeld kunnen worden aan de circussen in Adlib.

De 11.500 kleine affiches van Linssen, die in 2018 overgebracht zijn vanuit Weert naar Amsterdam, zijn gescand bij Picturae, waarbij tegelijkertijd geautomatiseerd de afmetingen werden opgenomen. De Friedländer affiches (4062 affiches, waarvan 3518 uit de collectie Best) zijn een bijzondere collectie waar de afgelopen jaren veel aandacht aan is besteed. In 2019 zijn inmiddels alle affiches doorgenomen, aangevuld met jaartal (dat gecontroleerd en aangevuld is door Herman Linssen), gekoppeld met het juiste circus (idem) en voorzien van de trefwoorden.

De website circusmuseum.nl en de Theatercatalogus (dataset Circussen 1765-2010) zijn aangepast; dit zal worden voortgezet in 2020.

3. Bruiklenen

In totaal zijn in 2019 13 (in 2018: ook 13) bruikleenaanvragen gedaan uit de Theatercollectie. Daarbij gaat het om in totaal 166 objecten die uitgeleend werden, vooral voor tentoonstellingen door het hele land. Hieronder de belangrijkste tentoonstellingen waarvoor uit de Theatercollectie geput werd:

Tentoonstelling Strijd! 100 Jaar Vrouwenkiesrecht. Groninger Museum, 20 april 2019 t/m zondag 15 september 2019

Het Groninger Museum gaf een uitgebreid overzicht van de turbulente geschiedenis rondom de strijd voor het vrouwenkiesrecht in Nederland, waarin de Groninger arts Aletta Jacobs een prominente rol speelde. Strijd! 100 Jaar Vrouwenkiesrecht illustreerde aan de hand van onder meer vaandels, foto's, cartoons, schilderijen en historische documenten hoe de actie werd gevoerd. Uit de Theatercollectie werd bladmuziek tentoongesteld van liedjes over het vrouwenkiesrecht uit het begin van de twintigste eeuw.

Omsslagen van bladmuziek over de invoer van het vrouwenkiesrecht.

Meer informatie zie: <https://www.groningermuseum.nl/kunst/tentoonstellingen/strijd-100-jaar-vrouwenkiesrecht>

Tentoonstelling Nicolaas Wijnberg: de hoge hoed van Wijnberg. Museum De Buitenplaats, 22 juni t/m 22 september 2019

Museum De Buitenplaats in Eelde organiseerde een tentoonstelling over de veelzijdige en eigenninnige kunstenaar Nicolaas Wijnberg (1918-2006). Naast schilderijen waren werken op papier en ontwerpen voor theaterdecors- en kostuums in de voor Wijnberg kenmerkende kleurrijke, figuratieve stijl te zien. Centraal stonden zijn liefde voor het Hollandse en Franse landschap, voor stillevens en het leven zelf, gecombineerd met zijn passie voor theater.

Uit de Theatercollectie waren kostuumontwerpen, kostuums en maquettes van Nicolaas Wijnberg te zien.

V.l.n.r. kostuumontwerpen van Nicolaas Wijnberg voor De Hertogin van Malfi, Zuidelijk Toneel Globe 1971.

Meer informatie zie: <https://www.museumdebuitenplaats.nl/tentoonstelling/nicolaas-wijnberg-de-hoge-hoed-van-wijnberg>

Exhibition Fragments, Quadriennale Praag – Nationaal Museum, Praag 6-16 juni 2019

Tentoonstelling van scenografische ontwerpen voor theatervoorstellingen, met bijdragen uit vele landen.

Bijdrage uit Nederland was de maquette voor *Count your blessings* (Toneelgroep Amsterdam, 1993) van Paul Gallis.

Meer informatie, zie: <https://www.pq.cz/2018/03/27/fragments-2/>

Tentoonstelling The Hoodie, Het Nieuwe Instituut, Rotterdam 1 december 2019- 12 april 2020

Bijna iedereen heeft wel een hoodie. Je komt de capuchontrui tegen op straat, op sportvelden en langs de lijn, op de catwalk, op kantoor of in de werkplaats. Voor sommige mensen is het niets meer dan een makkelijk en comfortabel kledingstuk, terwijl de hoodie voor anderen gepaard gaat met allerlei onvermijdelijke maatschappelijke en culturele connotaties. Je zou zelfs kunnen zeggen dat dit het laatste politieke kledingstuk in de westerse mode is. In de tentoonstelling *The Hoodie* staat de hoodie als 'verhalenverteller' centraal, als drager van de meest uiteenlopende betekenissen.

Uit de Theatercollectie was de hoofdkap te zien die ontworpen werd door Nicolaas Wijnberg voor acteur Han Bentz van den Berg als Gijsbreght in *Gijsbreght van Aemstel*, Nederlandse Comedie 1954. Diezelfde kap is later in dezelfde voorstelling door hoofdrolspelers Coen Flink en Johan Schmitz gedragen.

Meer informatie, zie: <https://thehoodie.hetnieuweinstituut.nl/>

De week van Freek – eerbetoon aan Freek de Jonge, in Stadsschouwburg Haarlem, vanaf 20 juni 2019.

Op vrijdag 20 juni 1969 speelden Bram Vermeulen en Freek de Jonge, op uitnodiging van toenmalig directeur Peter Lohr, in Stadsschouwburg Haarlem hun programma *Neerlands Hoop In Bange Dagen*. Donderdag 20 juni 2019 was dat precies 50 jaar geleden. Dat was voor de Stadsschouwburg Haarlem de aanleiding deze kunstenaar die een belangrijke artistieke stempel heeft gedrukt op het Nederlandse cabaret, uit te nodigen voor een uniek eerbetoon. In 'De Week van Freek' kreeg Freek de Jonge een week lang carte blanche in Haarlem.

Uit de Theatercollectie werden twee kostuums naar ontwerp van Hella de Jonge voor shows van Freek in bruikleen gegeven: een

struisvogelpak uit De Tragiek (1981) en een jasje uit Stroman en Trawanten (1984).

Meer informatie zie: https://www.theater-haarlem.nl/nieuws/522/De_Week_van_Freek/

Tentoonstelling Let's dance! Kunstmuseum, Den Haag, 28 september 2019 t/m 12 januari 2020

Dansmode in de spotlights. Van subculturen als hiphop tot klassiek ballet. Van invloedrijke kostuums uit dansfilms tot kleding om in te dansen. En van professionele kostuums – al dan niet ontworpen door bekende couturiers zoals Viktor & Rolf en Jan Taminiau – tot kleding van grote namen uit de modewereld die zich hebben laten inspireren door die betoverende danswereld.

Uit de Theatercollectie werden veel kostuums in bruikleen gegeven voor deze succesvolle tentoonstelling, waaronder kostuums gedragen door dansers Gertrud Leistikow, Iril Gadescov en Tilly Sylon, kostuums uit ballet Driekante Steek van Het Nationale Ballet, en enkele bijzondere kostuums uit de Ballets Russes.

Kostuums ontworpen door Natalia Gontcharova voor Le coq d'or, Ballets Russes de Monte Carlo, 1937 (naar het eerste ontwerp uit 1914)

Meer informatie, zie: <https://www.kunstmuseum.nl/nl/tentoonstellingen/lets-dance>

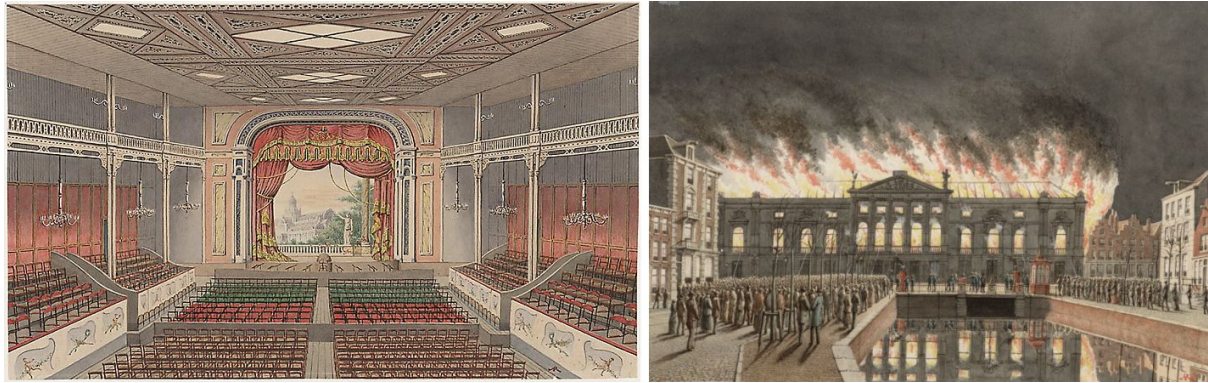
Tentoonstelling Van Nijl tot Amstel, Allard Pierson - vanaf 12 juli 2019

Een vaste presentatie die start bij prehistorische jagers in het nabije Oosten en die uitmondt in de eenentwintigste eeuw in Amsterdam. Deze geschiedenis laat de wisselwerking tussen de oude en de moderne wereld zien en vertelt het verhaal van de nieuwsgierige mens. Van het ontstaan van het

schrift tot de eerste industriële boekproductie, van handelaren uit het Assyrische Rijk tot theatermakers in Amsterdam.

Op 12 juli 2019 werden in het Allard Pierson drie nieuwe tijdvakken van de collectiepresentatie Van Nijl tot Amstel geopend: Amsterdam creatieve stad 1600–1700, Het stadse leven 1700–1800 en De opkomst van de moderne stad 1800–1900.

Uit de Theatercollectie werden objecten met betrekking tot de Amsterdamse schouwburg en het Paleis voor Volksvlijt in Amsterdam in bruikleen genomen.

De schouwburgzaal van het Paleis van Volksvlijt, aquarel door J.M.A. Rieke, 1894; De brand van de Stadsschouwburg, 1890, aquarel door J.M.A. Rieke.

Meer informatie, zie: <https://allardpierson.nl/bezoek/van-nijl-tot-amstel/>

Tentoonstelling Theatermaquettes, Collegezalen 4 en 5 locatie AMC, juli-september 2019

Deze tentoonstelling is tot stand gekomen dankzij de afdeling Kunstzaken AMC, die hiervoor het Allard Pierson heeft uitgenodigd en twee expositieruimten ter beschikking heeft gesteld: De Vitrines en Q-Art. Hiermee werd de aandacht gevestigd op het feit dat in één van de gebouwen van het AMC, het IWO, een grote historische theatercollectie gehuisvest is.

Uit de Theatercollectie werden 14 maquettes tentoongesteld.

Maquette voor Wie is bang voor Virginia Woolf, Publiektheater 1981, naar ontwerp van Herman Gordijn ; Maquette voor Evita, musical van Joop van den Ende Theaterproducties, 2007, naar ontwerp van Eric van der Palen.

Meer informatie, zie: <https://www.amc.nl/web/nieuws-en-verhalen/verhalen/community/tentoonstelling-van-unieke-theatermaquettes.htm>

Tentoonstelling Alle dagen kunst, Museum Henriette Polak, Zutphen, van 12 okt 2019 t/m 9 feb 2020

Alle dagen kunst toont een breed scala aan (toegepaste) kunst in opdracht, van monumentaal wandkleed tot postzegelontwerp door onder andere Mari Andriessen, Herman Berserik, Jeanne Bieruma Oosting, Piet Esser, Lex Horn, Jan Mensinga, Charlotte van Pallandt, Nan Platvoet, Wendelien Schönfeld, Joop Sjollema en Nicolaas Wijnberg.

Uit de Theatercollectie werden kostuum- en decorontwerpen van Nicolaas Wijnberg getoond.

Nicolaas Wijnberg, decorontwerp voor Elektra, Nederlandse Comedie 1954; Kostuumontwerp voor een senator uit Othello, Zuidelijk Toneel Globe 1970.

4. 'Marketing' collectie

Er worden regelmatig activiteiten georganiseerd die de Theatercollectie onder de aandacht brengen bij het publiek. Zo wordt de collectie levend gehouden en worden ook nieuwe geïnteresseerden geattendeerd op het bestaan van de collectie.

Er wordt bijvoorbeeld samengewerkt met Internationaal Theater Amsterdam bij het samenstellen van een video- en/of fotocompilatie voor het programma "Een leven lang Theater", een regelmatig terugkerend evenement rond een theaterpersoonlijkheid. Bij de Bijzondere Collecties worden Theatersalons of Theaterboekensalons gehouden, die aan een bepaald thema of onderzoek uit de theatergeschiedenis zijn gewijd of die naar aanleiding van een actuele publicatie worden georganiseerd.

In 2019 waren dat de volgende activiteiten:

Het programma 'Een Leven Lang Theater' in Internationaal Theater Amsterdam (voorheen Stadsschouwburg)

In *Een Leven Lang Theater* wordt de Nederlandse theatergeschiedenis bekeken door de ogen van een kunstenaar die een grote rol heeft gespeeld in de theaterwereld, en in de geschiedenis van de Stadsschouwburg Amsterdam. De Theatercollectie/Allard Pierson werkt mee aan dit programma. Iedere editie wordt er een andere kunstenaar op het podium van de Stadsschouwburg geïnterviewd door een expert uit het veld. Tijdens het interview wordt regelmatig beeldmateriaal getoond.

In 2019 zijn edities rond Ingeborg Elzevier en John Leerdam te zien geweest. Daarnaast werd er een editie georganiseerd rond Ramses Shaffy, waarbij verschillende gasten waren uitgenodigd om over Ramses Shaffy te praten. Aanleiding was dat het op 1 december 2019 precies tien jaar geleden was dat Ramses Shaffy op 76-jarige leeftijd overleed.

Meer informatie zie:

Ingeborg Elzevier 19 mei 2019: <https://ita.nl/nl/voorstellingen/een-leven-lang-theater-inge-borg-elzevier/5512/>

John Leerdam 27 oktober 2019: <https://ita.nl/nl/voorstellingen/een-leven-lang-theater-john-leerdam/4842/>

Ramses Shaffy 1 december 2019: <https://ita.nl/nl/voorstellingen/een-leven-lang-theater-ramses-shaffy-1933-2009/4840/>

50 jaar Aktie Tomaat Op meerdere momenten in 2019 werd stilgestaan bij de herdenking van Aktie Tomaat onder de titel 50 Jaar Tomaat:

Luistersessie en kleine expositie

Op 9 oktober 1969 gooiden studenten van de Amsterdamse Toneelschool tijdens het slotapplaus van Shakespeare's *De Storm* van de Nederlandse Comedie, tomaten naar het toneel. Op 1 november 1969 organiseerde de Nederlandse Comedie in de Grote Zaal van de Stadsschouwburg Amsterdam een openbare discussie. Tweeënhalf uur lang probeerden de directie van de Nederlandse Comedie en de tomaatgooiers hun standpunten toe te lichten.

Door Theater Klank & Beeld (één van de voorlopers van het Theater Instituut Nederland) werd daarvan door Dick Bakker een geluidsopname gemaakt.

Op 14 maart 2019 vond een luistersessie plaats in de Doelenzaal van de UvA, waar een deel van deze geluidsopname werd beluisterd met een discussie daarna— wat werd er eigenlijk gezegd, welke standpunten werden er ingenomen, wat vinden wij daar nu van?

Tegelijkertijd was er bij de Bijzondere Collecties een kleine vitrinetentoonstelling te zien met archiefmateriaal van de Aktie Tomaat.

Meer info, zie <https://performancephilosophy-amsterdam.nl/Aktie-Tomaat>

50 jaar Aktie Tomaat, Teach In!

De Theatercollectie/Allard Pierson organiseerde op 7 oktober 2019 een bijeenkomst voor theatermakers, journalisten, historici, wetenschappers, dramaturgen en studenten, waarin met het historisch materiaal in de hand (pamfletten, geluidsopnames, etc.) werd gekeken naar nieuwe vragen en blinde vlekken. De bijeenkomst vond plaats in het Universiteitstheater in Amsterdam.

De dag werd afgesloten met korte presentaties en impressies van de Aktie Tomaat vanuit verschillende invalshoeken, met onder andere: samenzang van protestliederen, een vooruitblik op het Theaterjaarboek 2018/2019 door Simon van den Berg, een duik in de Theaterdatabase door CREATE door Thunnis van Oort, een verslag van de doorlopende luistersessies door Ricarda Franzen, overdracht van alternatieve theaterverslaglegging aan de Theatercollectie en een korte presentatie van de resultaten van de Theaterencyclopedie edit-a-thon door hoofdredacteur Milco Feijnenbuik.

Meer info over Tomaat in de Theaterdatabase van de Theatercollectie/Allard Pierson:

<https://www.theaterkrant.nl/tm-artikel/tomaat-in-de-data/>

Requiem voor Tomaat

Op 4 november 2019 werd in het ITA een 'Requiem voor Tomaat' opgedragen, een feestelijke begrafenis waar nog éénmaal teruggekeken werd op de gebeurtenissen van 1969 en de gevolgen in de jaren erna. Met medewerking van onder andere Theatermaker, Urland, de Theatertroep, Maatschappij Discordia, de Gasten, de Balie, Ewald Engelen, de ensembles van Internationaal Theater Amsterdam en Het Nationale Theater en eindregisseur Gerardjan Rijnders.

Meer info, zie <https://www.theaterkrant.nl/nieuws/requiem-voor-tomaat/>

Op de Theaterkrant verschenen in dit Tomaat-jaar verschillende artikelen over deze bijeenkomsten, zie daarvoor:

Dossier Tomaat op de Theaterkrant: <https://www.theaterkrant.nl/dossiers/aktie-tomaat/>

Theater(boeken)salons: Circussalon

*Indiase danseres voor tempel. Affiche
Adolph Friedländer, 1900.*

Op 27 november 2019 vond de Circussalon plaats in Allard Pierson, met de presentatie "Mensvertoningen in Nederland" door Parveen Kanhai, waarin zij de Circuscollectie (onder andere de affiches van drukkerij Friedländer uit Hamburg) op dit thema onder de loep nam.

Meer dan 60 bezoekers luisterden naar haar interessante en goed gedocumenteerde verhaal over de tentoonstellingen van mensen uit onder andere Afrika en India door circussen in vooral de 19de en begin 20ste eeuw.

Summerschool Così fan tutte! Open de oren en ogen voor de liefde

23 augustus 2019. Centraal stond de unieke verzameling geluidsopnames, bladmuziek, partituren, maar ook kostuums, programmaboekjes en maquettes van opera-ensceneringen van de afgelopen decennia uit de Theatercollectie. Een rondleiding en discussie onder leiding van theaterhistorica Floortje Bakkeren met medewerking van Theo Laceulle.

Vragen die daarbij aan de orde kwamen: wat kunnen de ontwerpen van Wim Vasseur en Hendrik Wijdeveld en de interpretaties van Erna Spoorenberg, Charlotte Margiono en Guus Hoekman ons vertellen over de liefde?

Meer info zie <https://tin.nl/meld-je-aan-voor-de-workshop-cosi-fan-tutte/>

Publicaties

- Oud conservator van het Allard Pierson Willem Rodenhuis schreef een artikel voor *Bandwagon*, het orgaan van de (Amerikaanse) Circus Historical Society over de circuscollectie van de Universiteit van Amsterdam. <https://tin.nl/wp-content/uploads/2019/12/artikel-Bandwagon-Willem-Rodenhuis-vol-63.-no-4-2019-1.pdf>
- Hans van Keulen: In AP mededelingen 120-2019 (vriendenblad Allard Pierson): *Nieuwe Media in de achttiende eeuw*

5. Productiedatabase

In de Productiedatabase worden de gegevens verzameld van alle premières in Nederland van professionele theater- en dansvoorstellingen. De vroegst beschreven voorstelling dateert uit 1751; de gegevens van premières na 1945 in Nederland zijn nagenoeg compleet. De meest recente gegevens zijn de voorstellingen van vandaag, morgen en het volgende seizoen.

Nieuwe premières worden ingevoerd aan de hand van data van producenten zelf, gegevens uit programmaboekjes en data op websites van producenten. De invoer van de nieuwe theaterproducties wordt gedaan in nauwe samenwerking met de Theaterkrant. Om de kwaliteit van de invoer te waarborgen worden alle nieuw ingevoerde theaterproducties gecontroleerd door de Bijzondere Collecties UvA.

De productiedatabase wordt dagelijks aangevuld met nieuwe premières. In 2019 zijn in totaal 969 nieuwe premières in de productiedatabase ingevoerd.

6. Theaterencyclopedie

In 2019 zijn de activiteiten rondom de Theaterencyclopedie dankzij een vast team aan vrijwilligers, waarvan er drie als redactieleden dagelijks bijdragen aan de Theaterencyclopedie, voortgezet. Zij zorgen ervoor dat pagina's actueel worden gehouden, dat fouten gecorrigeerd worden, en dat rolverdelingen worden aangevuld.

Standaard worden de premièregegevens van 2019 die zijn ingevoerd in de Productiedatabase automatisch aan de Theaterencyclopedie toegevoegd. Bijna dagelijks krijgen op die manier nieuwe premières een pagina in de Theaterencyclopedie. De Theaterencyclopedie blijft op deze manier up to date.

In 2017 werd het project "Verbetering Theaterencyclopedie" in het leven geroepen; het doel van het project is het realiseren van een technisch goed functionerende Theaterencyclopedie, die goed onderhouden kan worden door medewerkers van de betrokken afdelingen van de Bibliotheek UvA/HvA. Onder 'goed functionerend' wordt in dit geval ook verstaan het functioneren op mobiele apparaten.

In 2019 zijn daartoe weer vele technische stappen gerealiseerd. Alle stappen zijn uitgebreid gedocumenteerd op de Theaterencyclopedie zelf.

Meer informatie zie:

<https://theaterencyclopedie.nl/wiki/TheaterEncyclopedie:Actiepunten>

De Theaterencyclopedie had in 2019 gemiddeld zo'n 16.500 (unieke) bezoekers per maand de Theaterencyclopedie. Dat is minder dan in 2018 (was 20.000), maar toch geen slecht resultaat omdat er bijna geen manuren beschikbaar waren voor de redactie en er geen geld of menskracht beschikbaar was voor marketing/PR.

Half september 2019 is Milco Feijnenbuik als hoofdredacteur van de Theaterencyclopedie aangenomen. Hij volgde Tuja van den Berg op, die nog tot november werkzaam was aan de Theaterencyclopedie. De nieuwe hoofdredacteur heeft zijn eerste maanden gebruikt om kennis te maken met de mogelijkheden van de website, en om zijn plannen voor 2020 te ontwikkelen.

Door de aanwezigheid van meer manuren per week en meer financiële middelen, is het doel om in 2020 vooral in te zetten op het vergroten van de zichtbaarheid en bekendheid van de Theaterencyclopedie. Dit zal onder meer gaan gebeuren door het werken met themaweken, waardoor speciale onderwerpen worden uitgelicht en zodoende naar specifieke kennis kan worden gezocht bij potentiële vrijwilligers. Ook zal er aandacht uitgaan naar de bekendheid van de Theaterencyclopedie bij studenten/opleidingen en theatermakers, zal er meer gedaan gaan worden met sociale media, en is er videoapparatuur aangeschaft voor het maken van online videocontent. De website van de Theaterencyclopedie zal zich in 2020 verder gaan door ontwikkelen, zowel naar buiten toe (nieuwe voorpagina, toevoeging van jaar- en plaatsoverzichten, een portaal 'Theater Actueel') als achter de schermen (de ontologie van de Theaterencyclopedie).

7. Medewerkers

In 2019 hebben naast de drie vaste krachten (zie 1. Inleiding), de volgende medewerkers zich ingezet voor de Theatercollectie:

De drie nieuwe medewerkers Manon Schooneman (informatiespecialist theater), Julia Hartendorp (collectiebeheer) en Milco Feijnenbuik (Theaterencyclopedie)

Eva van der Weerd (invoer premières in de Productiedatabase)

Albert Verschueren (invoer theaterteksten)

Tuja van den Berg (Theaterencyclopedie tot oktober 2019, daarnaast integratie en beschrijving Circuscollecties)

Brenda Bernard, Manon Wittebol (Project Programmaboekjes)

Floortje Bakkeren (o.a. Summerschool)

Stagiaires: Martyna Malysiak (ism Holland Festival)

Vrijwilligers: Willem Rodenhuis (circuscollectie) , Dhian Siang Lie, Menso Carpentier Alting, Aart Blom (redactie Theaterencyclopedie).